

שיכורים מתפילה

על מה בעצם אנחנו מתפללים
בראש השנה?

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

ראש השנה

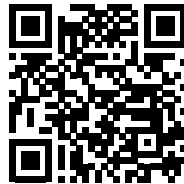
THE
SHLUCHIM
OFFICE

לזכות הרב יוסף וזוגתו מרת יעל ומשפחתם שיחיו מיכאל שוילי

לתרומה ולהקדשת שיעור לחץ כאן

או סרוק את הברקוד

לפרטים נוספים צור קשר באימייל INFO@JEWISHINSIGHTS.ORG
להורדת מערכי שיעור נוספים בקרו באתר WWW.JEWISHINSIGHTS.ORG

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל ויסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גוליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפטון, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שווייץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ת. וולף

משרד השלוחים
י"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

© Published and Copyright 2025 by
Shluchim Office International

תוכן השיעור

א. כשרה או שיכורה.....5

בהפטרות היום הראשון של ראש השנה אנו קוראים את סיפורה של חנה, שהיתה עקרה. היא נכנסת למשכן בסערת רגשות, ושופכת את נפשה לפני ה'. עלי הכוהן, שראה את שפתייה נעות אך קולה אינו נשמע, חשב בטעות שהיא שיכורה. חנה הבהירה שהיא אינה כזו, אלא היא מתפללת לפני ה' ומבקשת בן (מקור 1).

שואל הרבי:

א. כיצד ייתכן שצדיק גדול כעלי יטעה טעות כה חמורה ולא יבחין שחנה מתפללת, אלא יחשוב שהיא שיכורה? ב. ואף אם נבין את טעותו, מדע חשוב לתורה לספר לנו זאת, דבר שנראה כפוגע בכבודו של עלי הכהן?

ב. על מה מתפללים בראש השנה?.....8

בתפילות ראש השנה אנו מתמקדים בשני עניינים שנראים מנוגדים זה לזה: מצד אחד תפילות ובקשות למילוי כל צורכי האדם, בגשמיות וברוחניות, ומצד שני, עיקר התפילה הוא בהכתרת הקב"ה למלך על העולם, עניין הדורש ביטול מוחלט של הרצון האישי וקבלת עול מלכות שמים בשלמות.

ההכתרה של ה' כמלך בר"ה היא המשך ישיר מראשית הבריאה: אדם הראשון קיבץ את כל הברואים והמליך יחד עמם את הקב"ה למלך על העולם (מקור 2).

כיצד ייתכן לשלב שני עניינים הפוכים – מחד, ביטול גמור להמלכת המלך, שבו אין מקום לצרכים פרטיים כלל, ומאידך בקשות אישיות של האדם ובמיוחד בעניינים גשמיים?

ג. גשמיות שהיא רוחניות.....10

ההסבר:

כאשר יהודי מבקש בראש השנה על צרכיו הגשמיים, בקשתו הפנימית היא למלא את תכלית הבריאה גילוי מלכות ה' בעולם, על ידי בירור הניצוצות המלוכשים בעניינים גשמיים אותם יש לברר. בקשותיו נובעות מתוך ביטול גמור לעשות את רצון ה'.

כך מבאר הבעל שם טוב את הפסוק "רעבים גם צמאים, נפשם בהם תתעטף": רעב הגוף למזון נובע בעצם מהנפש הרוצה לברר את ניצוצות הקדושה שבמאכל. בדומה לכך, כשיהודי מבקש גשמיות בראש השנה, באמת ובפנימיות בקשתו היא הרצון של הנשמה למלא את הכוונה העליונה של דירה בתחתונים, גם אם נראה אחרת באופן חיצוני.

מכאן מובן מדוע האדם מתעורר יותר בקטעי תפילה הנוגעים לצרכיו ("מי יחיה ומי ימות") מאשר

בקטעי מלכויות ("מלוך על העולם כולו"). זה לא מפני שהוא 'גשמי' יותר, אלא מפני שכן היא כוונת ה', שעיקר הכוונה תתממש דווקא בעולם הזה הגשמי, והנשמה חשה זאת, ולכן שם נוגע ליהודי ביותר.

גם הנהגת הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן מוכיחה זאת: בתחילת דרכו עסק הבעל שם טוב בטובתם הגשמית של יהודים, וכן אדמו"ר הזקן (מקור 4), ורק לאחר מכן בטובת הרוחנית. משום שכאמור, קודם משפיעים גשמיות, כדי שיוכלו לעשות מכך רוחניות. הם למדו זאת מה' בעצמו, שלאורך 26 דורות עסק בלזון את ברואיו בחסד, ורק אחר כך נתן את התורה.

הסבר האירוע של חנה ועלי: עלי חשב שחנה מתמקדת יותר מדי בצרכיה האישיים כשעומדת לפני ה', ואין זה ראוי, כדוגמת היין שטוב רק במידה הנכונה אך יותר מידי עלול להזיק. אך חנה הסבירה שתפילה אינה שכרות אלא ביטוי פנימי להשתפכות נפשה ורצונה בבן שיוקדש כולו לה' ולשליחותו. ואכן שמואל שנולד גדל במשכן והפך לנביא ה' (מקור 5).

ההוראה: בראש השנה, כאשר יהודי מבקש על גשמיות, אין זו בקשה אגואיסטית אלא זו ביטוי של נפשו שרוצה למלא את הכוונה האלוקית שלשמה ירדה נשמתו לעולם. וכשם שחנה נענתה, כך מובטח לכל יהודי שה' ימלא את בקשותיו לטובה, לשנה טובה ומתוקה.

פתיחה

אנו מתקרבים לראש השנה, יומיים שלמים בהם אנו מבליים שעות רבות בתפילה בבית הכנסת. לקראת ראש השנה חשוב להבין על מה אנו מתפללים, מה משמעות בקשותינו, ואיך הן מתחברות לעקרון המרכזי של היום: ההכתרה והמסירות לה' ולשליחותו בעולם. על כך בשיעור שלפנינו.

השיעור לראש השנה

משיחת יום ב' דראש השנה, ה'תשל"ו,
לקוטי שיחות חלק י"ט, עמוד 291 בתרגום ללה"ק ובעיבוד קל,
בהוספת ציוני מראה מקומות וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה,
תורת מנחם, כרך פ"ב עמוד 15 ואילך

א. כשרה או שיכורה

<< הרבי

בהפטרות¹ יום ראשון של ראש השנה (תחילת ספר שמואל)² מסופר אודות חנה, אשת אלקנה, ותוכן הסיפור, שבתחילה היה מצב ש"לחנה³ אין ילדים"⁴, ואחר כך, על ידי תפלתה (בהיותה בשילה במשכן) נפקדה בבן - שמואל הנביא.

לתלמיד
עמ' 3

מקור 1 ספר שמואל א', פרק א', פסוקים א'-י"ז

אלקנה ונשותיו חנה ופנינה

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן הָרִמָּתִים צוּפִים מֵהָר אֶפְרַיִם, וְשֵׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶּן יִרְחָם בֶּן אֱלִיהוּא בֶּן תַּחוּ בֶּן צוּף אֶפְרַתִּי. וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, שֵׁם אַחַת חָנָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִינָה. וַיְהִי לְפָנֶיהָ יְלָדִים, וּלְחָנָה אֵין יְלָדִים. וְעָלָה הָאִשׁ הַהוּא מַעִירוֹ מִיָּמִים יְמִימָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת וּלְזַבֵּחַ לַה' צִבְאוֹת בְּשִׁילָה...

לתלמיד
עמ' 3

אולם בזמן שאלקנה ובני המשפחה חגגו ושמחו, בליבה של חנה שרר עצב שגדל והלך. החלל שבנפשה כאב במיוחד בארוחות החגיגות המשותפות. כל מי שסובל מבדידות יכול להזדהות עם חנה שמביטה בזאטוטים שמקיפים את פניה, בקולות הצחוק וברגעי האושר המשפחתיים, בעוד היא מכונסת בתוך עצמה. הכול מחכים לחגיגה המשפחתית ולהמולה, אבל עבור האישה העקרה – החג הוא סיוט שמעצים את סבלה.

קנטרנות משפחתית

אלקנה מבחין בכך ומנסה לפצות את רעייתו:

וַיְהִי הַיּוֹם, וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה. וַנֶּתֶן לְפָנֶיהָ אֲשֶׁתּוֹ וְלָכָל בְּנֵיהָ וּבָנוֹתֶיהָ מְנוּת. וּלְחָנָה יָתֵן מְנָה אַחַת אֶפְרַיִם כִּי אֵת חָנָה אָהָב וְה' סָגַר רַחֲמָהּ.

לתלמיד
עמ' 3

מצודת דוד על הפסוק

מְנָה אַחַת: רוֹצָה לומר: מִיִּחְדָּת בְּיוֹפִי. וְה' סָגַר רַחֲמָהּ: וְלֹא יָלְדָה, וְהִיתָה מְצָרָה. וְלָזָה הָרָאָה לָהּ חֶפֶז יִתְרָה לְהַפִּיג צָעָרָה.

בעוד אלקנה מביע הזדהות עם חנה ומנסה לנחם אותה במנה כפולה של תבשיל, דווקא פנינה, ה'צרה', מגלה יחס הפוך לגמרי. במקום לחבק ולנחם את חנה היא יורדת לחייה.

וְכַעֲסָתָה צָרָתָהּ גַּם כַּעַס בְּעֶבֶר הָרַעְמָה כִּי סָגַר ה' בְּעַד רַחֲמָהּ.

ילקוט שמעוני, שמואל א', פרק א', סימן ע"ז

"וְכַעֲסָתָה צָרָתָהּ גַּם כַּעַס" – מְכַעֲסָתָה וְחוֹזְרָתָה וּמְכַעֲסָתָה.

מָה הִיתָה אוֹמְרָתָה לָהּ: "לִקְחָתָ לְבָנָהּ גָּדוֹל סוֹדֵר וְכַתְנָת וְחִלּוּקָה?"

1. מכאן עד סוסי"ב – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באדינית), ונדפס בלקו"ש חי"ט ע' 291 ואילך. במהדורות זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
2. מגילה לא, א ("ומפטירין בחנה"). טוש"ע (ואדה"ז) א"ח סתקפ"ד ס"ב (ס"ז).
3. שמואל-א א, ב.
4. וכבר נתבאר פעם בארוכה (ראה גם תו"מ חע"ח ע' 73. וש"נ) ההוראה מזה – על יסוד תורת הבעש"ט (ראה כש"ט בהוספות סמ"ד. וש"נ) עד"פ "ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים" (מהנחה בלתי מוגה).

אמר ר' נחמן בר אבא: היתה פגנה משפמת ואומרת לחנה, "אין את עומדת ומרחצת פניהם של בניה, כדי שילכו לבית הספר?" ובשש שעות היתה אומרת לה, "חנה, אין את עומדת ומקבלת בניה שבאו מבית הספר?"

רב תנחום בר אבא אמר: היו יושבים לאכל, והיה אלקנה נותן לכל אחד ואחד מבניו חלקו, היתה פגנה מתפוננת להכעיס את חנה והיתה אומרת לאלקנה, "תן לזה בני חלקו ולזה בני חלקו – ולזה לא נתת חלקו".

לנגד עינינו מצטייר דפוס של התאכזרות מצד פנינה כלפי חנה. במקום שפנינה תשמח בחלקה, ותודה לבורא על מזלה הטוב, היא זורה מלח על פצעה של חנה, ומקפידה לעשות זאת בכל שנה מחדש.

וכן יעשה שנה בשנה מדי צלחה בבית ה' בן תכעסנה...

סאת צרותיה הוגדשה. חנה אינה יכולה להישאר שוות נפש אל מול הצקותיה של פנינה. היא פורצת בבכי ודוחה את המנה המוגשת לה:

ותבכה ולא תאכל.

אלקנה פונה אליה בתמיהה:

ויאמר לה אלקנה אישה, "חנה, למה תבכי, ולמה לא תאכלי, ולמה ירע לבבך? הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים".

תפילה מעומק הלב

חנה אינה מקבלת את תנחומיו של אלקנה. אבל אז, דווקא מתוך המשבר הרגשי העמוק, חנה קמה ועושה מעשה. במבט לאחור, הצעד של חנה יוצר את התפנית בעלילת חייה: חנה לוקחת את גורלה בידיה. במקום לשבת ולבכות, היא הולכת להתפלל לאלוקים.

ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ואחרי שתה, ועלי הכהן ישב על הכסא על מזוזת היכל ה'. והיא מרת נפש ותתפלל על ה' ובכה תבכה. ותדר נדר ותאמר, "ה' צבאות, אם ראה תראה בעיני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך, ונתתה לאמתך זרע אנשים, ונתתיו לה' כל ימי חייו, ומוזה לא יעלה על ראשו".

לא שיכורה, כשרה!

והיה כי הרבתה להתפלל לפני ה' ועלי שמר את פיה. וחנה היא מדברת על לבה, רק שפתייה נעות וקולה לא ישמע, ויחשבה עלי לשפחה. ויאמר אליה עלי, "עד מתי תשתפריין? הסירי את ייגה מעליך".

ותען חנה ותאמר, "לא אדני, אשה קשת רוח אנכי, ויין ושכר לא שתיתי, ואשפה את נפשי לפני ה'. אל תתן את אמתך לפני בת בליעל, כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד הנה".

ויען עלי ויאמר, "לכי לשלום, ואלקי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת מעמו".

טעות שכזו

לכאורה אינו מובן:

לתלמיד
עמ' 4

(א) איך יתכן שתהיה לעלי הכהן טעות כזו⁵ - מן הקצה אל הקצה, ובמקום להכיר⁶ שהיא מתפללת בשפיכת הנפש - חשב שהיא "שיכורה"?

ובפרט לפי הדעה שעלי היה כהן גדול, שעליו נאמר⁷, "ויבדל... להקדישו קדש קדשים" - ובוודאי שגם לאחר מאורע הנ"ל נשאר עלי כהן גדול, והמשיך להיכנס ביום הכיפורים לקדש הקדשים בשנים שלאחר זה, כיון שהיה ראוי לכך (שהרי מי שלא היה ראוי לכך, היו צריכים להחליפו כו'⁸, ועל כן צריך לומר שהיה בתכלית השלימות).

ולהעיר גם שבסדר קבלת התורה ממש רבינו נמנה עלי השלישי - כמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לספר הי"ד: "עלי מפינחס, ופינחס מיהושע, ויהושע ממש רבינו"⁹.

עלי היה כהן גדול, צדיק וחסיד, שנכנס, והמשיך להיכנס, לקודש הקודשים מדי שנה ביום הכיפורים, וכן היה המקבל השלישי ממש רבינו! הוא למד מפנחס שלמד מיהושע שלמד ממש. כיצד אפוא מתאים שצדיק ברמה נעלית שכזו, יטעה טעות גסה כזו?

מדוע לספר לנו על הטעות?

(ב) אפילו אם תמצא הסברה לטעותו של עלי¹⁰ - עדיין לא מובן, מדוע מסופר¹¹ על זה בתורה?¹² הרי אפילו "בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב"¹³, על אחת כמה וכמה, להבדיל, בנוגע עלי הכהן!

לתלמיד
עמ' 4

10. ראה רש"י (ועוד) שמואל-א שם, יג (יב). מפרשי הע"י ברכות שם. יד אפרים וחכמת שלמה לשו"ע א"ח סק"א. ועוד.
11. ולהעיר, שאפילו בנוגע לנבואה, שהיא "דבר ה'", איתא בגמרא (מגילה יד, א) שרק "נבואה שנצרכה לדורות נכתבה", ועאכ"כ בנוגע לסיפור [שאף שלאחר שנכתב בתורה הרי זה נעשה דבר ה', מ"מ, לא נכתב בתור נבואה, אלא בדרך סיפור]. שאם לא ה"י ענין שנוגע לדורות, לא ה"י נכתב בתורה (מהנחה בלתי מוגה).
12. ומובן, שבשביל סיפור ברכתו של עלי, "לכי לשלום ואלקי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת מעמו" (שם, יז) - אין הכרח בהקדמת הסיפור שחשבה לשכורה כו'. (מהנחה בלתי מוגה).
13. ב"ב קכג, א.

5. ועד שחנה אמרה לו "לא אדוני", "לא אדון אתה בדבר זה כו'" (שמואל-א שם, טו ובפרש"י), שזהו ענין של היפך השבח (מהנחה בלתי מוגה).
6. להעיר דעלי נתמנה אותו היום שופט על ישראל (פרש"י שם, ט), שבאותו הזמן היו הם מנהיגי העם. וגם שופט סתם - הרי דיין צ"ל "דן דין אמת לאמיתו" (שבת יו"ד, א. וש"ג), שקשור עם עיון במחשבת הגדון (עיון בתוס' שם ובב"ב ח, ב).
ולהעיר, דכהנים בכלל שייכים לענין המחשבה, דעבודתם היא בחשאי וברעותא דלבא (זח"ג לט, א), וגם ע"פ נגלה הרי ענינם ש"הובדלו.. לעבודת הקרבנות" (רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ד), שמחשבה עיקר בזה, ולשם ששה דברים הזבח נזבח (זבחים מו, ב במשנה), ועד"ז בשאר העבודות.
7. דברי הימים-א כג, יג.
8. ראה יומא ח, ב ובפרש"י.
9. מהנחה בלתי מוגה.

ב. על מה מתפללים בראש השנה?

<< הרבי

והביאור בכל זה:

לתלמיד
עמ' 5

בנוגע לתפילות של ראש השנה מצינו שני ענינים הפכיים:

בקשה על צרכים גשמיים ורוחניים

ראש השנה הוא יום הדין על כל צרכי האדם, הן ברוחניות והן בגשמיות¹⁴, ולכן מבקשים בתפילות של ראש השנה על בני חיי ומזוני, וגם על הצלחה בענינים רוחניים.

לתלמיד
עמ' 5

הכתרת הקב"ה למלך

אבל מצד השני ידוע, שנקודת העבודה (שעיקרה בתפילה) של ראש השנה מתבטאת בהכתרת הקב"ה למלך¹⁵, ובלשון חז"ל¹⁶: "שתמליכוני עליכם" [וכפי שאומרים בתפלת ראש השנה "מלוך על העולם כולו בכבודך", "מלך על כל הארץ", ועוד] - שהכתרת המלך וקבלת מלכותו היא דוקא על ידי התנועה של ביטול בתכלית, על ידי שמשעבד את עצמו לגמרי תחת מרותו של המלך, עד שאינו מרגיש כלל את הרצונות שלו¹⁷ (וביטול זה מעורר את המלך "לקבל" את ההכתרה).

לתלמיד
עמ' 5

משמעות ההכתרה

מדוע אנו מכתירים את ה' למלך בראש השנה? זהו המשך ישיר מההכתרה הראשונה של הקב"ה שהתרחשה בעת בריאת האדם.

היה זה ביום שישי לפנות ערב - היום השישי לבריאת העולם. היקום עמד ברוב הדרו, הכול היה מוכן, יותר נכון, כמעט הכול.

השמש זרחה בשמים התכולים כשקרניה מרצדות קלילות על מימיהם הזכים של הנהרות, הימים והאגמים. נאות הדשא הוריקו וציפורים מתרוננות מילאו את האוויר. היערות היו מלאים סנאים ושפנים, וחיות בר קטנות וגדולות. אולם החיות היו אילמות ונבערות מדעת - הן לא ידעו ולא הבינו כיצד הן נוצרו ומי ברא אותן.

ואז ה' החליט לברוא את היצור האחרון והנפלא מכולם, יצור שיוכל לחשוב ולדבר וגם לעשות דברים נפלאים. יצור זה היה האדם. ואז התרחש דבר נפלא:

מקור 2 פוקי דובי אליעזר, פרק י"א

ועמד אדם... על רגליו והיה בְּתָאֵר כְּדַמּוֹת אֱלֹקִים... וְרָאוּ אוֹתוֹ כָּל הַבְּרִיּוֹת וְנִתְיָאֵר מִלְּפָנָיו, סְבוּרִין שְׁהוּא בּוֹרְאָן, וּבָאוּ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָיו. אָמַר לָהֶם אָדָם: "לְמָה בָּאתֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת? בּוֹאוּ, אָנִי וְאַתֶּם, וְנִלְךְ וְנִלְבִּישׁ גָּאוֹת וְעַז, וְנִמְלִיךְ עָלֵינוּ לְמִי שֶׁבְּרָאָנוּ. וְאִם

לתלמיד
עמ' 5

14. ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1145 ואילך. ע' 1354 ואילך. ח"ט ע' 434 ואילך. 450 ואילך. 489 ואילך. וש"נ.

15. ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

16. ראה ד"ה תקעו תש"א פ"ב (סה"מ תש"א ע' 2). ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב (סה"מ תש"ג ע' 7).

17. כמ"ש "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב" (תהילים פא, ה); חק לישראל - מלשון "הטריפני לחם חוקי" (משלי ל, ח. לקו"ת ר"ה נד, ד. נה, סע"ד. ד"ה כי חק תש"י ספ"ז, סה"מ תש"י ע' 15) - הוא הדין ומשפט על מזונות (כולל כל צרכים) גשמיים (ד"ה כי חק שם. ועוד); "משפט לאלקי יעקב" הוא הדין ומשפט על ענינים רוחניים (ד"ה כי חק שם. ועוד) (עד כמה יומשך "גילוי אלקות בנפשו" לשון הלקו"ת שם נ, א. א.)).

אֵין עִם מְמַלִּיכִים אֶת הַמֶּלֶךְ, הוּא מְמַלִּיךְ עַצְמוֹ, וְאֵם אֵין עִם מְקַלְסִים אֶת הַמֶּלֶךְ, הַמֶּלֶךְ מְקַלֵּס אֶת עַצְמוֹ. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פָּתַח אָדָם אֶת פִּיו וְעָנָה כָּל הַכְּרִיּוֹת אַחֲרָיו, וְהַלְבִּישׁוּ גָאוֹת וְעָזוּ וְהַמְלִיכוּ עָלֵיהֶן לְיוֹצְרָן, וְאָמְרוּ: "ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבֶשׂ".

"עתה ידע כל העולם כי אני מלך" – אמר ה', והייתה נחת רוח לפניו יתברך. זה היה ראש השנה הראשון בעולם, יום הולדתו של האדם ויום הכתרתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

מה עושה מלך ביום הכתרתו? הוא הופך את היום לחג לאומי. נתיניו הנאמנים מתאספים ממקומות מגוריהם, חולקים כבוד למלך ונותנים ביטוי לרגשי אהבתם והוקרתם. הם מריעים בחצוצרות וקוראים בקול גדול, "יחי המלך!" המלך מצדו, מתמלא אף הוא חיבה לנתיניו למראה מסירותם, ונותן להם מתנות והנחות ממסים ביד נדיבה. הוא אף סולח לאלה שחטאו נגדו – אם הוא רואה שחזרו בהם מדרכם הרעה.

ה' הפך את ראש השנה לחג קדוש. אנו מתאספים בבתי הכנסת, תוקעים בשופר ומביעים את אהבתנו לאבינו מלכנו שבשמים, ומקבלים את מלכותו, וה' יתברך מאיר ונושא לנו פנים, ומבטיח לנו שנה טובה ומתוקה.

<< הרבי

לכאורה, הביטול והבקשה הפכים!

והרי ענינים אלו הם דבר והיפוכו: בעת העמידה בביטול בתכלית (למלך), אינו בגדר לחשוב (ולבקש) אודות הצרכים שלו (שזה שייך רק כשיש לו רצונות) – אפילו בשייכות לצרכים רוחניים, ועל אחת כמה וכמה בנוגע לבקשות גשמיים (שעליהן הוא עיקר הדין של ראש השנה¹⁸).

ובשביל זה לא צריך להיות בדרגא גבוהה כו' – כמובן בפשטות גם בהכתרת מלך בשר ודם, שכאשר מכתירים את המלך, אין מקום לכך שבשעת מעשה ובאותו מקום יבקשו ממנו לספק מזונם היום ומחר וכו'; עכשיו הוא זמן ההכתרה, ואין זה הזמן והמקום לחשוב אודות הצורך במזונות וכו' – על זה יחשבו מחר וכו'. ועל דרך זה בנוגע לראש השנה, שבזמן הכתרת הקב"ה למלך, אין מקום לבקש באותו מקום עבור "חיים טובים", "ברכה ושלוש ופרנסה טובה ישועה ונחמה וגזרות טובות"¹⁹.

מה עלינו לעשות בראש השנה? מצד אחד, אם אכן מדובר בהמלכת הבורא כמלך העולם – אזי נראה שאין זה הולם לבקש בקשות אישיות וחומריות. מצד שני, הבקשות הללו מופיעות במפורש במחזור של ימים נוראים. כיצד ניתן ליישב את הבקשות הגשמיות עם יום הדין?

19. (מהנחה בלתי מוגה).

18. כמבואר בהגהות מיימוניות, הל' תשובה רפ"ג בשם הרמב"ן. הובא בלקו"ת ר"ה נט, ב.

ג. גשמיות שהיא רוחניות

<< הרבי

יהודי מבקש גשמיות בשביל לעשות ממנה רוחניות

והביאור בזה:

לתלמיד
עמ' 7

כאשר יהודי מבקש על עניניו בראש השנה, צריך להיות המבוקש לא בשביל התועלת שלו, בכדי שיהיה לו ריבוי בעניני עולם הזה (או אפילו ריבוי בענינים רוחניים), אלא כהמשך לעבודה של "תמליכוני עליכם":

כדי שיתקיים הענין של "מלוך על העולם כולו בכבודך", שבכל העולם תתגלה מלכותו של הקב"ה - הרי זה על ידי זה שיהודי עוסק בעניני עולם הזה ועושה מהם "מכון לשבתו יתברך"²⁰.

וכיון שלכל אחד מישראל יש ניצוצי קדושה השייכים לנשמתו והוא (דוקא) צריך לבררם²¹ - להיותם משובשים בדברים הגשמיים שקבע הקב"ה לחלקו ולעבודתו - לכן מבקש היהודי מהקב"ה שישפיע לו דברים (צרכים) אלו, כדי שעל ידם ימלא את (חלק ב) ענין "מלוך על העולם כולו" השייך אליו.

ונמצא, שגם בבקשת צרכיו בראש השנה לא מעורב הרגש מציאות האדם, כיון שהוא מבקש אותם אך ורק בשביל הקב"ה²².

ואדרבה - ענין זה בא דוקא מצד תכלית הביטול שעומד בו בעת העבודה של הכתרת המלך: כיון שבירור הניצוצות שייך וקשור עם עצם הנשמה²³.

תורת החסידות מחדשת חידוש נפלא: כאשר האדם מבקש דבר-מה מהקב"ה, אל לו לבקש זאת בשביל עצמו, אלא לבקש זאת כדי שיוכל לקיים עמו מצווה, או לעשות משהו למען הקהילה. או אז, אין זה דבר אישי, אלא חלק מבירור הניצוצות שהוטלו עליו לברר.

זה אפוא משתלב יפה עם קבלת מלכותו של הקב"ה. האדם זקוק לגשמיות כדי שעל ידה יוכל למלא את השליחות שה' הטיל עליו.

הצימאון הגשמי נובע מהצימאון הרוחני

ויובן זה על פי פירוש הבעש"ט²⁴ על הפסוק²⁵ "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" - שהרעב והצמאון של הגוף לדבר מאכל או משקה באים מזה ש"נפשם בהם תתעטף", היינו, שהנפש רוצה לברר את ניצוצי הקדושה שבמאכל ובמשקה (כיון שניצוצות אלו שייכים אליו, "שהוא (דוקא) צריך לתקן"²⁶).

לתלמיד
עמ' 7

20 ח"א ע' 177. תו"מ ח"ט ע' 99. וש"נ.

25 תהלים קז, ה.

26 ולהעיר גם מהסיפור הידוע (ראה כש"ט סקס"ה. וראה גם תו"מ ח"ט ע' 121. וש"נ) אודות דברי הבעש"ט בנוגע לקטרוג על בני שהיו ב"קרעטשמע"ס" כו', שכל כוונת השתדלותם להרויח כמה רובלים כו' היא בשביל שיוכל להשיא בתו לת"ח (נעמען א' איידים אויף קעסט"ו) וכיו"ב (מהנחה בלתי מוגה).

20 לשון התניא פל"ד.

21 ראה כש"ט סרי"ח. תורת הבעש"ט שהובאה לקמן בפנים ס"י.

22 בלשון הרב המגיד (א"ת שם) "להשפיע בשכינת עוזו", "בשביל השכינה".

23 ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 825. תו"מ ח"ל ע' 277. קונטרס ענינה של תורת החסידות סוס"כ (תו"מ חמ"ה ריש ע' 280).

24 כש"ט סקצ"ד (כה, ג). וראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (נעתק תוכנו בלקו"ש

כלומר, שאף על פי שהאדם מרגיש רק את רעבונו הטבעי למאכל מצד הגוף, הרי באמת זהו ה"רעב" של נשמתו לניצוצי הקדושה שבמאכל השייכים אליו²⁷.

הקב"ה ברא את האדם בצורה כזו, שכאשר הנשמה משתוקקת לברר את ניצוצי הקדושה – זה פועל על הגוף לחוש רעב, ובאמצעות האכילה, הוא מברר גם את הניצוצות שאליהם הנשמה משתוקקת.

ועל דרך זה בענייננו: כאשר יהודי מבקש בראש השנה בתחנונים כו' שהקב"ה יתן לו את צרכיו הגשמיים והרוחניים, הנה [אף על פי שבחיצוניות הרי זה לפי שנוגעים לו הענינים; בני, חיי ומזוני, ומציאותו, הרי] האמת והפנימיות של שפיכת הנפש - ה"רעב" של הנשמה הוא למלא את הכוונה העליונה לעשות מהדברים הגשמיים דירה לו יתברך.

ולכן, כאשר האדם מבקש בראש השנה את צרכיו הגשמיים, זה כדי שעל ידם יוכל לממש את שליחותו הרוחנית.

מה נוגע לאדם יותר: גשמיות או רוחניות?

אך כאן יכול אדם לשאול את עצמו: "היכן אני מתרגש יותר, באמירת 'ונתנה תוקף' שם מתוארים יום הדין והגזרות שהקב"ה גוזר על כל אחד בצורה הגשמית ביותר, או כאשר אני אומר את המלים 'מלך על העולם כולו בכבודך'?" התשובה ברורה... אם כן, מה זה אומר עלינו?

ואדרבה: הא גופא שרואים שבני ישראל מתעוררים מעומק לבבם באמירת "ונתנה תוקף כו' מי ינוח כו'" יותר מאשר באמירת "מלך על העולם כולו בכבודך" כו' - הרי זו הוכחה, שכן הוא גם באמיתת הענין.

כי, אף על פי שהטעם הגלוי לכך הוא, שבהיותו נשמה בגוף, קרובים אליו עניני עולם הזה ונוגעים ללבו יותר מענינים רוחניים - הנה הטעם הפנימי בזה, לפי שכוונת עצמותו יתברך היא (דוקא) בדירה בתחתונים, ובמילא הרי זה נוגע ומעורר גם את איש ישראל בעצמיות נפשו²⁸;

ולכן מתעורר הוא וכו' בבקשות אלו דוקא²⁹, שבפנימיות הרי זו ההזזה העצמית של עצם הנשמה למלא את הכוונה העליונה לעשות את העולם דירה לו יתברך.

הקב"ה ברא את העולם בצורה כזו שניתן לממש את מטרת ירידת הנשמה למטה רק באמצעות ענינים גשמיים. אדם יכול להתפלל וללמוד שנים רבות, אך בלי התעסקות בגשמיות – הוא לא יברר את הניצוצות השייכים אליו. כיון שנשמתו מרגישה זאת, לכן היא מתרגשת יותר בבקשות גשמיות מאשר בבקשות רוחניות, משום שרק באמצעות הגשמיות ניתן לקיים את דבר ה'.

הבעל שם טוב העניק קדימה לעזרה גשמית

ולהעיר גם מהנהגת הבעש"ט³⁰, שתחילה התעסק בטובת בני ישראל בגשמיות, החל משנת תע"ב, ראשי תיבות תבוא עליו ברכה, ורק לאחר כמה וכמה שנים, בשנת תצ"ד, התחיל הענין של הפצת המעיינות כו'. ועל דרך זה מצינו אצל רבינו הזקן, כידוע הסיפור³¹ שהתנה עם חותנו שהנדוניה תהיה ברשותו, שיוכל לעשות בה כרצונו, ונתנה עבור פרנסת בני ישראל, ורק לאחר זמן התחיל לעסוק בנוגע לרוחניות של בני ישראל.

להאריז"ל שמואל-א (בתחלתו) ש"עשרה בנים" הו"ע עשר ספירות, ו"אנכי" (ש"טוב לך מעשרה בנים") הו"ע הכתר שלמעלה מע"ס (ראה אוה"ת דרושים לשבועות ע' קכה. ביאורו"ז להצ"צ פינחס ע' תקסז), ואעפ"כ, לא הסתפקה חנה בענינים שלמעלה מהשתלשלות כו', אלא רצונה ובקשתה שימוש גם בהשתלשלות כו', ועד לבן כפשוטו בגשמיות.
30. ראה תו"מ חפ"א ריש ע' 286. וש"נ.
31. ראה תו"מ שם ע' 357. וש"נ.

27. ולהעיר גם מהסיפור הידוע (ראה סה"ש תרפ"ח ע' 20. וש"נ) אודות רבינו הזקן והמלאך, שלאחרי שעסקו בענינים הכי נעלים דיחודה עילאה, אכל רבינו הזקן בייגל עם חמאה כו' (מהנחה בלתי מוגה).
28. הקשורה עם העצם שלמעלה, כידוע תורת הבעש"ט (כש"ט בהוספות סקנ"ה ואילך. וש"נ) שהעצם ופשיטות של איש פשוט קשור עם העצם ופשיטות שלמעלה (מהנחה בלתי מוגה).
29. וכמודגש גם בנוגע לחנה – שאלקנה אמר לה "חנה למה תבכי... הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים" (שמואל-א שם, ח), ומבואר בזה (ראה סה"ל ול"ת

מקור 3 ספר התולדות, אדמו"ר הזקן, חלק א', עמוד 82

לתלמיד
עמ' 8

מספר הרבי הקודם, רבי יוסף יצחק (הרי"צ):

מכיון שפא רבנו הזקן לעונת השדוכין, הסכים להשתדך עם בת רבי יהודה ליב סגל מויטבסק, בתנאי אשר חמשת האלפים שקלי זהב שהבטיח לו לנדונייה, ימסרו לרשותו של רבנו הזקן לעשות בהם כחפצו, בלי שום התערבות מצדו של ר' יהודה ליב סגל.

ובשנה הראשונה אחר חתונתו, הנה בהסכמת רעותו הרבנית סטערנא, מסר את הוננו בסך חמשת אלפים שקלי זהב, לקבוצת משפחות שרצו להסתדר בעבודת האדמה, כדי לקנות שטחי אדמה ובעלי חיים וכלי עבודה, ולסדר רחים, ובתי מטבח למצמר ולפשתים.

לשוכים גדולים הסתדרו אז סמוך לעיר ויטבסק, לאורך הנהר דוינה, בכספו של רבנו הזקן, ומזמן לזמן היה דורש ברכים לעזב את הפרנסות של רוח בשוקים וברחובות, ולהסתדר בעבודת האדמה. והיה מבקר את בעלי הישוב ומעוררם לקבוע עתים לתורה, בקמח מדרש ואגדה, לטובת הפשוטים שלא הבינו במשנה ובגמרא.

אדמו"ר הזקן חשב שעל היהודים לעזוב את מקצוע המסחר ולעבור למקצוע החקלאות, ולהרוויח את כספם בעבודת כפיים. כבר מגיל צעיר הוא ניהל על כך תעמולה בציבור, וכאשר התחתן וקיבל נדוניה גדולה, הקדיש את כולה לטובת עניני זה.

רואים אנו, שעוד לפני שאדמו"ר הזקן יסד את חסידות חב"ד והשפיע רוחניות לעם ישראל, הוא החל לדאוג לציבור מבחינה גשמית.

הוא למד זאת מהקב"ה

לתלמיד
עמ' 9

וטעם הדבר - לפי ש"צדיקים דומין לבוראם"³², וכך היתה גם הנהגת הקב"ה, כפי שמובא בגמרא³³ בנוגע ל"עשרים וששה דורות שברא הקב"ה בעולמו ולא נתן להם תורה וזן אותם בחסדו", היינו, שתחילה ברא את העולם וזן את ברואיו בחסדו כו', ורק אחרי כ"ו דורות נתן את התורה³⁴.

גם הקב"ה מנהל את העולם באותה דרך. קודם הוא נתן לאנושות גשמיות, ורק לאחר מכן, נתן את עשרת הדברות והשפיע רוחניות. קודם צריכים לקבל את הגשמיות וממנה עושים רוחניות. רק כך משלימים את תכלית הכוונה.

עלי חשב שחנה מבקשת רק לעצמה

לתלמיד
עמ' 9

וזהו הפירוש בכך ש"ויחשבה עלי לשיכורה". עלי לא החשיב את חנה לשכורה במובן הפשוט³⁵, אלא ל"שכורה" בענין התפלה. כלומר: כיון שתפלת חנה היתה באופן ש"הרבתה להתפלל"³⁶ - הרי זו תפילה יתרה על המידה, שאינה דבר הרצוי³⁷ כשעומדים לפני ה' בבית ה'.

טענת עלי היתה, שבשעה שעומדים "לפני ה'" - "לפני קדש הקדשים"³⁸ - לא צריך להיות נוגע לו מאומה מלבד עמדו "לפני ה'"³⁹; אין מקום כלל להיות מונח בבקשות על ענינים גשמיים, ואפילו לא בבקשה כמו "ונתתה לאמתך זרע אנשים"⁴⁰, ובפרט באופן של "הרבתה להתפלל"⁴¹ - שזהו מצב

32 הוא באמת). וצע"ק שלא הובאה מעלת המאריך בתפלתו בפוסקים שם. ואולי נכלל במש"כ בטוש"ע שם רסק"ז.

33 רלב"ג שמואל-א שם, יב.

34 להעיר מתורת הבעש"ט (כש"ט סצ"ז) עה"פ (תהלים קב, א) "תפלה לעני גוי ולפני ה' ישפוך שיחו".

35 שמואל-א שם, יא.

36 להעיר מתפלת כהן גדול בהיכל ביום הכפורים (יומא נג, ב) - שהיתה "תפלה קצרה" (שם נב, ב - במשנה).

32 ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

33 פסחים קיח, א.

34 מהנחה בלתי מוגה.

35 להעיר מסיידור (קטז, א), דמ"ש עלי עד מתי תשתכרין הו"ע "שכורת ולא מיין" (ישע"י נא, כו).

36 שמואל-א שם, יא.

37 ראה שם לב, ב וברש"י ובתורה"ה כל המאריך שם. וי"ל שקס"ד דעלי ה' דחנה היתה מצפה שתעשה בקשתה (וצע"ק שם לא, ב: "אל רבש"ע כו", דמשמע שכן

של "שכרות" של רצונותיה הטובים, אבל בכל זאת רצונות שלה ("ונתתה לאמתך")⁴²; הרצון שלה הוא חזק כל כך עד שאינה שמה לב היכן היא נמצאת, שהיא עומדת "לפני ה".

וזהו שאמר לה "הסירי את יינך מעליך"⁴³ - ש"יין" הוא דבר טוב, והראיה שמברכים ומקדשים עליו (שהרי על דבר המזיק אין מברכים), אבל רק כשהוא במדה, מה שאין כן יתר על המדה, כפי שמובא בגמרא⁴⁴ שאז נעשה באופן בלתי רצוי כו'⁴⁵.

במילים אחרות הוא אומר לה: זה דבר טוב ונכון לבקש מה' את צרכי האדם, אך זה צריך להיות במינון נכון, ובצורה שתשמע בבקשה שזה לא בשביל האדם עצמו, אלא בשביל מילוי השליחות של הקב"ה.

ועל פי זה יובן מדוע המתין עלי להוכיחה עד שסיימה תפלתה (כפי שמפרש רש"י "ועלי⁴⁶ שומר את פיה"⁴⁷, לשון המתנה). לכאורה, כיון ש"ויחשבה... לשכורה"⁴⁸ היה לו מיד להפסיקה ולהבטיח שיוציאה מבית ה'?

משום שעלי לא חשב שהיא שיכורה בפשטות, אלא שהיא שיכורה בענין התפילה. ולכן, הגם שהוא חשב שלא זהו הסדר הנכון של תפילה, אבל אף על פי כן לא הפסיקה עלי באמצע תפלתה, כי, כשרואים יהודי מתפלל להקב"ה - גם אם תפלתו היא באופן של שכרות כו' - חס ושלום להפסיקו בתפלתו!

ובפרט כשמדובר אודות עלי, שהיה כהן גדול, בדוגמת אהרן שהיה "אוהב את הבריות"⁴⁹ - בודאי שלא יעלה על דעתו להפסיק יהודי באמצע תפילתו. ולכן היה רק "שומר את פיה", "מצפה מתי תפסיק"⁵⁰, וכשהפסיקה תפלתה, אמר לה "עד מתי תשתכרין גו'", בגלל שרצה להעמידה על הדרך הישרה כו'⁵¹.

ההבהרה של חנה

ועל זה השיבה חנה⁵² "ואשפוך את נפשי לפני ה'": לא זו בלבד שתפלתה ל"זרע אנשים" אינה ענין של "שכרות" חס ושלום ברצונות שלה, אלא אדרבה - זוהי השתפכות של פנימיות הנפש, שדוקא זה שייך למצב של עמידה "לפני ה'", וכמו שנאמר⁵³ "בקשו פני (כיון ש)את פניך ה' אבקש"⁵⁴ - ללא רצון שלה כלל; כל מציאותה היא היותה "חבוקה ודבוקה בכ'".

ובזה יובן גם שמיד בבקשתה נדרה שאם "ונתתה לאמתך זרע אנשים", אזי "ונתתיו לה' כל ימי חייו"⁵⁵: כל חייו יהיו (לא שלו, אלא) מסורים לקב"ה; כיון שבקשתה ל"זרע אנשים" אינה בשביל עצמה, אלא רק לשמו של הקב"ה⁵⁶, שנרגש בנפשה פנימה.

חנה באמת ביקשה בן כדי שתוכל להקדיש אותו למשכן ה'. ואכן, בגיל צעיר היא הביאה אותו למשכן, ובקשה מעלי הכהן לגדלו ולחנכו לעבודת ה'. והוא זה שברבות הימים היה שמואל הנביא.

51. מהנחה בלתי מוגה.
52. כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בהתרגשות גדולה, בהטעימו את הפסוקים "לא אדוני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי", "איך בין גיט שיכור", "ואשפוך את נפשי לפני ה'", "אינאנצן אויסגעגאסן צום אויבערשטן"... "גיט געבליבן קיין מציאות פאר זיך"... שכמידי פעם נקטע קולו בכבי (המו"ל).
53. תהלים כז, ח. לקו"ת נצבים מד, ב-ג. שבת שובה סו, ג ואילך.
54. ויש לומר, דזה שעלי לא הרגיש בזה, הוא מפני שענינו של כהן (ולוי) הוא להבדיל מדרכי העולם ולעמוד לשרת לפני ה' (רמב"ם הל' שמיטה ויובל בסופו) [ובפרט להדיעה שעלי היה כהן גדול (מדרש שמואל (שוח"ט) ספ"א. רד"ק ורלב"ג שמואל-א שם, ט) - שיושב במקדש כל היום (רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז)]. ולכן, מצד בחינה זו, שאילת צרכיו ולעמוד לפני ה' הם מצבים הפכים.
55. שמואל-א שם, יא.
56. כמודגש גם בבקשתה גופא - "זרע אנשים", ופי' חז"ל (יל"ש עה"פ) "אנשים חכמים ונבונים וגדולים וצדיקים אמרה (חנה) .. שהם לשמו של הקב"ה".

42. ומ"ש (שם, יג) "רק שפתי נעות וקולה לא ישמע" - י"ל שאין זה ההוכחה שהיא שכורה, כי אם: א) זה מורה על גודל השכרות שלה (כהתפלה על עניני עולם הזה), עד שרק "שפתי נעות גו" (ב) כן צריך להיות - כדאיתא בברכות (לא, סע"א).
43. שמואל-א שם, יד.
44. ראה ברכות כז, ב. ועוד.
45. מהנחה בלתי מוגה.
46. שם, יב.
47. ולהעיר, ש"שומר את פיה" פירושו גם שהי' מסתכל ומעיין בתפלתה, ועפ"ז מתחזקת יותר השאלה האמורה, איך יתכן שטעה וחשבה לשיכורה, ולא הבחין שמתפללת בשפית הנפש (מהנחה בלתי מוגה).
48. שמואל-א שם, יג.
49. אבות פ"א מ"ב.
50. פרש"י.

זו אכן דוגמה נדירה, אך היא שייכת לכל אחד מאיתנו. כל אחד יכול לבקש נחת מהילדים, פרנסה ובריאות, והכול בשביל שהוא יוכל ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולעזור ליהודים אחרים.

ומזה יש לכל אחד מישראל הוראה בעבודתו יתברך בתפלתו בראש השנה:

לתלמיד
עמ' 10

בשעה שיהודי עומד בראש השנה לבקש מהקב"ה על צרכיו הגשמיים, או אפילו הרוחניים - ישנה בחינת "עלי הכהן" שבנפשו, הטוענת אליו: "עד מתי תשתכרין"! מה מקום עתה למחשבה אודות עניני עולם הזה וצרכים אישיים, בזמן כזה של הכתרת המלך!

ואף על פי כן, צריך לבקש על ענינים אלו, כי אדרבה - זה גופא מעורר את המענה⁵⁷ של חנה, שאצל כל אחד מישראל, אפילו מי שלעת עתה חושב אודות צרכיו בשביל עצמו, הרי הפנימיות של בקשתו היא - "ואשפוך את נפשי לפני ה'", השתפכות של פנימיות הנפש, שהיא "חבוקה ודבוקה בך", דבר אחד עם עצמותו יתברך⁵⁸.

וכשם שהמענה של חנה תירץ לגמרי את טענת עלי, ואדרבה, עלי הסכים עמה, ועד שנתן לה את ברכתו והבטחתו: "ואלקי ישראל יתן את שלתך"⁵⁹ אשר שאלת מעמו⁶⁰ - כך ממלא הקב"ה⁶¹ את בקשתו של כל אחד מישראל, לשנה טובה ומתוקה, כפשוטה⁶² - בטוב הנראה והנגלה, בבני חיי ומזוני (ובכולם) רויחי.

סיום הסיפור: הגס הגדול

מקור 4 ספר שמואל א', פרק א', פסוקים י"ט-כ'

וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵי ה', וַיָּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתָם הַרְמְתָהּ, וַיַּדַּע אֱלֹקָנָה אֶת חֲנָה אֲשֶׁתוֹ וַיִּזְכְּרָהּ ה'. וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים, וַתֵּהָר חֲנָה וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל, כִּי מֵה' שְׂאֵלָתִי.

לתלמיד
עמ' 11

הסיום שמח: שמואל נולד!

חנה מביאה אותו למשכן ומפקידה אותו בידי עלי הכהן, כדי שזה יכשירו לנבואה ולהנהגת העם (בהמשך היא יולדת שישה ילדים נוספים. ראה שמואל א' פרק ב', פסוק ה'). לאחר מכן היא שבה למשכן כדי לתת תודה לה'.

גם אצלנו בעזרת ה' יהיה סיום שמח. עלינו לבקש את כל צרכינו - בגשמיות וברוחניות, ולחשוב, במידת האפשר, על כך שאנו צריכים זאת בשביל לעבוד את ה', ובעזרת ה' הוא ישמע לתפילתנו, ויעניק לכולנו כתיבה וחתימה טובה, שנה טובה ומתוקה.

משיחת יום ב' דראש השנה, ה'תשל"ו,

לקוטי שיחות חלק י"ט, עמוד 291

בתרגום לל"ק ובעיבוד קל,

בהוספת ציוני מראה מקומות וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה,

תורת מנחם, כרך פ"ב עמוד 15 ואילך

57. להעיר מהידוע במעלת תלמוד בבלי לגבי תלמוד ירושלמי (ראה תו"מ חע"ז ע' 174. ושי"ג) - דוקא בגלל היותו האחרי הקושיות והשק"ט ד"ב מחשכים הושיבני

(איכה ג. ו. וראה סנהדרין כד, א), ודוגמתו בנדר"ד, שיש עילוי מיוחד בעבודת כל אחד מישראל באופן שתחילה ישנה אצלו הטענה "עד מתי תשתכרין", ולאח"כ בא המענה ד"ואשפוך את נפשי לפני ה'" (מהנחה בלתי מוגה).

58. ומצד ענין זה - אין נפק"מ מהי בקשתו בתפלה (שלכן לא שאל עלי את חנה מה ביקשה בתפלתו), אם זו תפלה ובקשה של "ראשיכם שבטיכם" או של "חוטב עציך" ו"שואב מימך" (ועד"ז בנוגע לחילוקי דרגות אלו כפי שהם בכל אחד מישראל גופא); אם הוא מתעורר ובוכה באמירת "מלוק על העולם כולו בכבודך", או כשמבקש "על ישראל עמך כו ועל מלכות בית דוד משיחך", "צמיחת קרן לדוד עבדך", או שמתעורר ובוכה באמירת "אבינו מלכנו כתבנו לחיים טובים וכו'", במעמד ומצב ד"ואשפוך את נפשי לפני ה'" - לא שייך לומר שישנו זמן מסוים שבו אין מקום לבקשה על ענינים גשמיים!... וכשם שלא שייך למדוד ולהגביל את משך זמן התפלה לפי השעון; כך וכן רגעים לברכות ק"ש, כך וכן רגעים לק"ש, וכך וכן רגעים לתפלת שמו"ע (מהנחה בלתי מוגה).

59. חסר א', בדוגמת מ"ש בנוגע לר"ה: "מרשית השנה", חסר א' (עקב יא, יב

נקודות מפתח

לתלמיד
עמ' 11

- בהפטרת ראש השנה, מסופר על חנה, שהייתה עקרה והתפללה במשכן שילה שיזכה אותה ה' בילדים. עלי הכהן ראה את תפילתה וחשבה לשיכורה, אך היא הבהירה שהתפללה בדבקות לשם שמיים.
- שואל הרבי: 1. כיצד ייתכן שצדיק כעלי טעה לחשוב שאישה מתפללת היא שיכורה? 2. מדוע התורה מספרת על טעות זו, שנראית כפוגעת בכבודו של עלי?
- בתפילות ראש השנה אנו מתמקדים בשני עניינים שנראים מנוגדים: מצד אחד בקשות על צורכי החיים הגשמיים, מצד שני הכרת ה' למלך, הדורשת ביטול מוחלט של הרצון האישי. כיצד שני הקצוות משתלבים יחד?
- ההסבר: כאשר יהודי מבקש גשמיות בראש השנה, למעשה בקשתו ורצונו הפנימי איננה לנוחות אישית, אלא למילוי תכלית הבריאה – גילוי מלכות ה' בעולם על ידי בירור הניצוצות שמלוכשים בעניינים הגשמיים, ובכך לעשות לה' דירה בתחתונים.
- הבעל שם טוב מבאר: רעב הגוף למזון מקורו בנפשו של היהודי המבקשת ומשתוקקת לברר את ניצוצות הקדושה שבמאכל. כך גם בתפילות ראש השנה, מאחורי הבקשות הגשמיות עומד הרצון הפנימי של הנשמה למלא את הכוונה האלוקית.
- לכן האדם מתעורר יותר בקטעי תפילה הנוגעים לצרכיו, משום שדווקא באמצעותם מתגשמת הכוונה האלוקית.
- הסבר האירוע של חנה ועלי: עלי סבר שאין זה ראוי לבקש גשמיות במנותק מעבודת ה', אולם חנה הבהירה שבקשתה אינה מתוך רצון אגואיסטי, אלא כהשתפכות הנפש לשם שמיים, להביא ילדים שיוקדשו לה'.

ציצה לדרך

לתלמיד
עמ' 12

בתפילות ראש השנה עלינו לשלב את קולו של עלי עם קולה של חנה: מצד אחד לזכור שעיקר היום הוא המלכת ה' למלך, מה שדורש מאיתנו התמסרות מוחלטת לרצון ה', ומצד שני לבקש את צרכינו הגשמיים מתוך ידיעה והכרה שהם חלק מעבודת ה' ומהשליחות שלנו להפוך את העולם לדירה לו יתברך.